

Esa Haapala, ”Suomalaisen ampumahiihdon rakentaja” 80 V JUHLASEMINAARI

”Intohimona ampumahiihto – Esa Haapalan elämänura”

OLEMME HARVINAISEN HENKILÖN JUHLASEMINAARISSA. KUN LUKEE ESA HAAPALAN HOITAMIA TEHTÄVIÄ JA SAAMIA JULKISIA TUNNUSTUKSIA – IHAN SIINÄ HENKEMÄSTYY !

TUNNUSTUSTEN MÄÄRÄ ON MITTAVA JA PERUSTUVAT MERKITTÄVÄÄN SEKÄ ONNISTUNEeseen VAPAAEHTOISTYÖHÖN – Harrastus on tehty TYÖN ja PERHE-ELÄMÄN OHELLA.

ARVOISA SUOMEN AMPUMAHIIHTOLIITON KUNNIAPUHEENJOHTAJA, LIIKUNTANEUVOS ESA HAAPALA JA PUOLISO LEA

Hyvä Esa, Esitän **parahimmat 80-vuotispäivä** onnittelut Suomen Ampumahiihtoliiton, omasta sekä Ray Kokkosen puolesta sinulle.

Juhlaseminaari on erinomainen tapa pysähtyä tarkastelemaan, mitä kaikkea yksi ihminen voi saada aikaan aktiivisesti, innovatiivisesti ja yhteistyössä toimimalla.

Kiitän Pohjois-Karjalan ampumahiihdon tuki ry:tä kutsusta tulla esitelmöimään aiheesta

Esan elämänura **”INTOHIMONA AMPUMAHIIHTO**

Rooman keisareista käytettiin latinaksi ilmaisu – **”PRIMUS INTER PARES”** – ensimmäinen vertaistensa joukossa – englanniksi **”BEST AMONG PEERS”**.

Esa Haapalaan tämä ilmaisu sopii erinomaisesti. Esa ei toiminut yksin, hänellä on ollut taito ja halu saada yhteisön väki mukaan toteuttamaan asioita.

Hyvät juhlaseminaarin osanottajat !

Esan **intohimo** ampumahiihtoon syntyi varusmiespalveluksen aikana – niin on käynyt monelle – minullekin. Esa on syntyjään eteläpohjalainen ja täyttää **täysin** sen kansanryhmän tunnusmerkit – yritteliäs, omapäinen ja läpi harmaan kiven. Kun vaimo Lea löytyi Laihialta, tarkka talouden pitokin vahvistui Esan sieluun!

Oli onni, että he muuttivat Pohjois-Karjalaan. Esan tahdonvoimalla ja eteläpohjalaisena, hän olisi saattanut ryhtyä ah-stadionin kehittämiseen lakeuksille.

Väinö Linnan ”Täällä Pohjantähden alla” teoksesta kaikki muistavat alkulauseen: ”Alussa oli suo, kuokka – ja Jussi”. Jussilla oli haave omasta torpasta Pappilan maalla.

Esitelmää tehdessäni, mietin: Oliko Esalla haave Jussin tavoin : ”**Alussa oli Jaamankangas, intohimo – ja Esa**”. Lisäksi pohdin – oliko Esalla mielessä maakunnallinen, kansallinen vai kansainvälinen ampumahiihtostadion.

Pohdiskelin ja vertasin Jussi Koskelaa ja Esa Haapalaa henkilöinä. Löysin keskeisiä yhtäläisyyksiä. Molemmat **työtä pelkäämättömiä, ahkeria, peräänantamattomia ja suhtautuvat arvostavasti kanssaihmiisiin**, joskus jopa äärimäisyyksiin saakka. Molemmilla kyky nähdä ja aistia tulevaisuutta – **innovatiivinen oivallus- ja toimeenpanokyky** suuriakin haasteita kohdatessa.

Molemmilla oli **unelma** – unelma joka kasvoi ja kehittyi vuosien saatossa.

Esa Haapala on ollut **Kontiolahden ampumahiihdon väsymätön kehittäjä**. Samanaikaisesti **tulee tiedostaa**, että Esa on ollut aktiivinen ja aikaansaapa myös Suomen Ampumahiihdon ja -liiton toiminnassa ja kehittämisessä, toimien mm Liiton varapuheenjohtajana n 20 vuotta. Erytisen merkittävä rooli Esalla oli, kun nykymuotoinen kansainvälinen ampumahiihtoliitto IBU perustettiin **1993**. Esa oli Liiton edustaja Lontoon perustamiskokouksessa. Esa oli **allekirjoittajana perustamisasiakirjassa**. IBUn kongresseissa sekä Suomen joukkueiden johtajana arvokilpailuissa Esa toimi useita kertoja. Esa oli luonnollinen ja oikea henkilö edustajaksi kansainvälisiin tehtäviin **kielitaitonsa, osaamisensa sekä hyvien henkilösuhteiden perusteella**.

Suomen ampumahiihdossa Esan ääni ja näkemykset ovat kuuluneet ja vaikuttaneet Matkan varrella on ollut henkilöitä – ns ”penkkaviisaita” – jotka jopa **kyseenalaisilla** keinoilla ja tavoilla ovat pyrkineet horjuttamaan Esan ajamia asioita. Esa on noissakin tilanteissa toiminut asiallisesti, vahvistetuilla pelisäännöillä ja läpinäkyvästi, kun on perustellut ja puolustanut näkökulmiaan ja ajatuksiaan.

Kovin harva on tiennyt, että Esa oli IBUn perustamisen jälkeen IBUn **kilpailukomitean puheenjohtaja**, joka oli Teknisen komitean alainen ja valmisteli mm minne kilpailuja myönnetään. Esa työskenteli myös IBUn sääntöjen käännöstyöryhmän jäsenenä 1994 mm yhdessä suomalaissyntyisen, Kanadan kansalaisen Ray Kokkosen kanssa. Esalla on ollut periaate, että toiminta pitää perustua sääntöihin, hyviin tapoihin ja eettiseen tapaan toimia.

Esan ajatuksia ja ajamia asioita on jäänyt myös hyväksymättä. Se ei ole lannistanut Esan intohimoa suomalaisen ampumahiihdon ja Kontiolahden kehittämisessä.

Ampumahiihtostadionin kehittäminen Jaamankankaalle alkoi 1981, Esan aloitteesta. Mekaaniset taulut hankittiin samana vuotena. Huoltorakennuksen rakentaminen, valaistus ampumahiihtostadionille, latuverkoston kehittäminen, Jäähdytetty Latu, voitelutilojen kehitys, uusi hirsinen päärakennus, ampumahiihtokeskuksen jatkorakentaminen, Masters-kilpailut, jne. **On siinä ihmisillä työryhmissä ollut miettimistä ja jaksamista**. Ihmiset ovat kuitenkin tunnistaneeet, että tehdään tärkeitä työtä alueelle ja Pohjois-Karjalalle.

Pohjois-Karjalan laajuisesti Esa onnistui saamaan keskeiset toimijat tukemaan niin Kontiolahden Ampumahiihtokeskusta kuin myös kansainvälisten kisojen hakemisia – taukoamatta. Hakuprosesseissa Esa oli keskeinen toimija.

Ensimmäiset kansainväliset kisat pidettiin 1988 Golden Bear – nimellä. Ensimmäinen maailman-cup kilpailtiin Kontiolahdella 1990. Huippuhetket olivat vv 1999 ja 2015 kun Kontiolahdella on pidetty ampumahiihdon MM-kisat. Molemmat MM-kisat ovat olleet ratkaisevan merkityksellisiä koko Suomelle, maine tunnettuna ja vastuullisena toimijana IBUn toiminnassa ja kisajärjestäjänä on vankka.

Mainitsin jo edellä Ray Kokkosen, joka on useasti vierailut Kontiolahdella. Kokkonen ja Haapala ovat olleet **väkevä, aikaansaapa työpari** kehitettäessä kansainvälistä Ampumahiihtoa ja IBUa. Kokkonen luonnosteli IBUn ensimmäiset säännöt. Oli luonnollista, että Esa tuli mainitsemaani IBUn sääntöjen käännoistyöryhmään. Haapala ja Kokkonen kuuluivat pitkään mm IBUn tekniseen komiteaan, kilpailuvaliokuntaan, TD-ryhmään ja ovat toimineet useissa Olympialaisissa ja MM-kisoissa tuomareina. **Näiden kahden miehen valmistelu on ollut keskiössä**, kun asiat on viety IBU:ssa päätettäväksi: mm uudet kilpailumuodot, takaa-ajo, paremmat latu- ja voiteluolosuhteet sekä muu kansainvälinen kilpailutoiminta. Esa, tunsu kaikki kansainvälisessä ampumahiihdossa mukana olevat henkilöt. Tämä oli tärkeää, jotta hän saattoi evästää kehittämisajatuksistaan ihmisiä etukäteen.

Oletan, että kaikki tilaisuudessa olevat tietävät, että **Esa on väsymätön evästäjä ajatuksilleen – se on INTOHIMOA konkreettisimmillaan**. Oma tutustumiseni Esan kanssa tapahtui ennen joulua 2006, kun minut oli ensimmäisen ensimmäisen kerran Liiton puheenjohtajaksi, Esa soitti, että voiko tulla perehdyttämään minua. Sovimme ajan ja Esa ajoi Seinäjoelle. Esalla oli tuliaisena pari paksua mappia dokumentaatiota, jotka hän perusteellisesti esitteli minulle muutaman tunnin palaverissa. **Kiitos Esa**, olet ollut minulle merkittävä perehdyttäjä, keskustelukumppani sekä tuki vastuullani olleiden ampumahiihtotehtävien hoitamisessa. Emme aina ole olleet yhtä mieltä, mutta yhteisymmärrys ja väkevä yhteistyö on jatkunut.

Kontiolahden Urheilijat ry:n puheenjohtajana Esa toimi 1982 – 1992. KontU palkkasi päätoimimisen urheilukoulujen kesäohjaajan kesälle 1990 ja keväällä 1999 päätoimimisen liikunnanohjaajan nuoriso- ja harrasteliikuntaan, josta lähtien KontU:lla on ollut päätoiminen liikunnanohjaaja ja 2006 alkaen seuralla on ollut päävalmentaja.

Esa Haapala toimi projektipäällikkönä KontU:ssa ja tapahtumien johtajana 1990 – 2017, jona aikana on kehitetty olosuhteita, haettu ja järjestetty niin kotimaan- kuin kansainvälisiä kisoja. Lähes kaikissa Haapala oli tapahtumajohtaja.

Lea, kuten lapsetkin ovat antaneet **tilaa Esan intohimolle** – ampumahiihdolle – ainakin riittävästi. Voisin arvata, että kotona ei ole tarvinnut miettiä, missä isä on – kaikki ovat tienneet, että Esa on ampumahiihtostadionilla tai joka tapauksessa ampumahiihdon parissa.

Intohimoon liittyy ”**luopumisen tuskaa**” – ellei näin olisi, **ei olisi ollut INTOHIMOA**.

Kontiolahdella toimintavastuu on uusilla henkilöillä, toimintatavat ovat muuttuneet Suomessa, IBUssa, koko kansainvälinen ampumahiihto on kehittynyt monin eri tavoin. Viestikapula Kontiolahdella on isossa kuvassa siirtynyt erinomaisesti uusille toimijoille. Rohkenen sanoa, että jonkin verran on minuakin tarvittu, että yhteisymmärryksessä on edetty.

Arvoisat juhlaseminaarin osanottajat!

Tärkeäksi **merkkipaaluksi** Esan intohimosta ampumahiihtoon ja sen **vaikuttavuudesta**, tuon vielä esiin ampumahiihdon merkityksen Pohjois-Karjalalle, Joensuulle ja Kontiolahdelle Suomalaisen ampumahiihdon keskuksena. Tämä tiedetään ja tunnustetaan IBUssa ja ampumahiihtoa harrastavissa maissa. Esa tunnisti kaukonäköisesti, että **olosuhteet, aktiivinen seuratyö ja seuravalmennus** ovat lähtökohta niin harrastamiselle kuin huippu-urheilullekin.

Otan vielä esiin yksittäisen esimerkin, miten Esa tarttui asioihin. Kaisa Mäkäräinen oli muuttanut Joensuuhun ja häntä kiinnosti ampumahiihto. Kaisa lähetti Esalle viestin ja kysyi, miten hän pääsisi kokeilemaan ja tutustumaan lajiin. Esa vastasi heti ja ehdotti tapaamista ampumahiihtostadionille. He tapasivat, Esa perehdytti alkuun, antoi aseensa lainaksi Kaisalle muutamiksi viikoiksi – **kuten kaikki tiedämme, loppu on historiaa.**

Kansainvälinen ampumahiihtoliitto IBU palkitsi Haapalan kultaisella ansiomitalilla 2018.

“**The IBU Medal of Honor in Gold**” mitalin. IBU:n perustelut olivat seuraavat:

Haluamme huomioida ja kunnioittaa Esa Haapalan merkittävää työtä IBUn teknisen komitean jäsenenä, kilpailuvaiokunnan puheenjohtajana sekä IBUn TD-ryhmän jäsenenä. Erikseen haluamme kiittää Esan ampumahiihtoa väkevästi muuttaneista innovaatioista, onnistuneista toimenpiteistä suomalaisen ampumahiihdon kestävään kehitykseen sekä kansainvälistymisen vahvistumiseen niin IBUn kuin koko ampumahiihdon osalta.

Haapalan Mitali on arvokkain suomalaisen hallintoihmisen saama tunnustus IBU:ltä.

Tunnustuksia Esalle on tullut myös kotimaassa ja -maakunnassa:

Liikuntaneuvos-arvonimi, Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi, Pohjois-Karjalan Liikunnan elämänurapalkinto, Pohjois-Karjalan vuoden maakunnan kehittäjä. **2015 Esa Haapalalle myönnettiin myös Kalle Lähdesmäki – mitali # 43.**

Työ ampumahiihdon eteen Esalla jatkuu Pohjois-Karjalan Ampumahiihdon tuki ry:ssä.

Varmuuden vuoksi lienee tärkeätä todeta, että Esa oli Puolustusvoimien palveluksessa koko työelämänsä ajan ja eteni monipuolisen uran myötä everstiluutnantiksi ja Pohjois-Karjalan Prikaatin Jääkäripataljoonan komentajaksi, josta työstä jäi eläkkeelle 1997.

Hyvät läsnäolijat, esitelmässä esiintuomillani perusteilla arvioin, että on erinomaisen perusteltua todeta, että **ESA HAAPALAN ELÄMÄNURA VOIDAAN ILMAISTA**

”INTOHIMONA AMPUMAHIIHTO”